

بررسی نتایج کوتاه مدت جایگذاری ایمپلنت در ریچ های باریک متعاقب استفاده از Expander drills در مراجعین به یک کلینیک خصوصی سال ۱۳۸۷

دکتر سعید سادات منصوری^۱* دکتر محمد کاظم رشیدی^۲

خلاصه:

سابقه و هدف: از مشکلات شایع در قرار دادن ایمپلنت های دندانی ضخامت کم ریج بی دندان و نگرانی از نتایج درمانی آن است. لذا هدف از این مطالعه تعیین نتایج کوتاه مدت کلینیکی و رادیوگرافی جایگذاری ایمپلنت در ریچ های باریک متعاقب استفاده از Expander drills در بیماران مراجعه کننده به یک مطب خصوصی در تهران در سال ۱۳۸۷ بود.

مواد و روش ها: در این مطالعه توصیفی تعداد ۱۵ ایمپلنت در ۸ بیمار در ناحیه بی دندانی با قطر کمتر از ۶ میلیمتر قرار داده شد. جهت افزایش ضخامت ریج از expander drill ساخت کارخانه BTI اسپانیا، با دور ۵۰ rpm بدون شستشو استفاده گردید. در صورت نیاز graft و membrane قرار داده شد. میزان تحلیل استخوان و لقی ایمپلنت به وسیله پریوتس پس از ۴ ماه مورد ارزیابی قرار گرفت.

یافته ها: تحقیق روی تعداد ۸ بیمار در سنین 49.7 ± 14 با تعداد ۱۵ ایمپلنت قرار گرفت. دوره‌ی التیام برای همه موارد سپری شد. علامتی از رادیولوژی اطراف Fixture، درد، ترشح چرک و عفونت دیده نشد. میزان تحلیل استخوان در ناحیه کرست (0.2 ± 0.4) میلیمتر گزارش شد. متوسط PTV (2.5 ± 0.9) تعیین گردید.

نتیجه گیری: به نظر می‌رسد که حداقل در کوتاه مدت نتایج درمان خوب و قابل قبول می‌باشد، بررسی نتایج طولانی مدت آن را توصیه می‌نماید.

کلید واژه ها: جایگذاری ایمپلنت، ریج بی دندانی باریک، دریل های

expander
استخوان
اصلاح نهایی: ۸۸/۴/۲۱
پذیرش مقاله: ۸۸/۴/۴
وصول مقاله: ۸۸/۹/۱۱

مقدمه:

ایمپلنت ها در نواحی قدامی با ریج باریک نیز توصیه شده است^(۱). در صورت کم بودن قطر ریج احتمال ایجاد Fenestration وجود دارد که کاربرد مواد پیوندی و ممبران ها توصیه می گردد^(۲). در صورت باریکتر بودن زیاد از حد ریج، لازم است ریج به نحوی با روش های Augmentation آماده گردد؛ مثلاً Guided Bone Regeneration (GBR) بلوک استخوانی همراه استخوان اتوزن و یا Particulate Bone استفاده می گردد^(۳) که غالباً نیاز به زمان بیشتر، جراحی در دو مرحله و همچنین استفاده از مکان دوم جراحی دارد که هزینه و پیچیدگی درمان را افزایش می دهد^(۴).

استفاده از استئوتوم که توسط Summers ارائه گردید نیز سبب افزایش ضخامت ریج می گردد و Ridge Expansion Osteotomy نامیده شده است^(۵). در این روش که خصوصاً برای استخوان Type IV و نواحی خلفی بالا ارائه شده است

ضخامت کم ریج بی دندان که متعاقب بی دندانی طولانی مدت یا کشیدن همراه با ترومما رخ می دهد از مشکلات شایع در قرار دادن ایمپلنت های دندانی است، طوری که قرارگیری بدنه ایمپلنت در داخل استخوان غیرممکن می گردد و اگر استخوان به صورت باریک یا لبه چاقویی باشد و یا در صورت وجود ضایعه بر موفقیت ایمپلنت های دندانی تأثیر منفی می گذارد^(۶) حداقل میزان نیم تا یک میلیمتر^(۷) و ۱-۱/۵ میلی متر^(۸) استخوان در اطراف ایمپلنت نیاز می باشد بنابراین حداقل ضخامت استخوان برای قرارگیری ایمپلنت استاندارد ۵-۶ میلیمتر می باشد.^(۹)

در صورت مواجهه با عرض کم ریج راه های مختلفی استفاده می شود؛ یکی از این روش ها قرار دادن ایمپلنت در جهت لینگوال است که این مسئله خصوصاً در نواحی قدامی فک بالا ایجاد مشکلات فانکشنال و استتیک می نماید^(۱۰). استفاده از مینی

۱- دانشیار گروه آموزشی پریودontولوژی دانشگاه آزاد اسلامی - واحد دندانپزشکی
۲- دندانپزشک

اواسنده مسندول Email: Dr.S.Sadatmansouri@ dentaliau.ir www.SID.ir

BTI اسپانیا (Biotechnology Institute - Spain) با سرعت ۵۰ rpm بدون شستشو استفاده شد^(۱۴). پس از کاربرد هر دریل عرض ریج با کالیپر مجدداً اندازه‌گیری شد. ایمپلنت مورد نظر با وسایلی چون *ratchet* یا *Implant driver* در محل تا زمانیکه *plat form* در حد کرست استخوان قرار گیرد، مستقر و محکم گردید و سپس ضخامت ریج مجدداً با کالیپر اندازه‌گیری شده و *Primary stability* ایمپلنت توسط جراح تأیید گردید. در صورت نیاز پس از قرار دادن ایمپلنت در سطح باکال ماده پیوندی *Osteon* (ساخت کارخانه *Dentium*) کشور کره جنوبی) متشكل از HA70% و BTCP30% (Coated) و با 65%-70 Porosity و ممبران از جنس TUTOGEN BIOLOGICS (ساخت کارخانه Tutudent) کشور آلمان) استفاده گردید و توسط نخ بخیه ۰-۴ سیلک بدون کشش بافت‌ها به روش *Interrupted* بخیه شدند. دستورات بعد از جراحی به بیمار شامل مصرف آتنی بیوتیک سیستمیک (آموکسی سیلین ۵۰۰ mg ۵۰۰ سه بار در روز برای مدت یک هفته) و استفاده از Analgesics مثلاً استامینوفن یا ایبوپرو芬 در صورت بروز درد بود. به عنوان محلول آتنی سپتیک، کلره‌گریدین ۲/۰ درصد به مدت دو هفته دو بار در روز به صورت دهانشويه تجويز شد. استفاده از *ice pack* به مدت ۳ ساعت بعد از عمل به منظور کاهش تورم توصیه شد. بیمار یک هفته بعد جهت برداشتن بخیه‌ها مراجعه کرد. سپس رادیوگرافی بری اپیکال از ناحیه مربوطه به صورت موازی و با روش Long Cone گرفته شد. در مرحله دوم جراحی (۴ ماه بعد) با انجام رادیوگرافی مجدد با تکنیک مذکور وجود یا عدم وجود رادیولوسنسمی اطراف ایمپلنت و تحلیل استخوان در ناحیه کرست سنجیده شد. وجود درد، حساسیت، *Dysesthesia*، ترشح چرک و لقی (با استفاده از پریوست و پس از قرار دادن Gingival former) اندازه‌گیری و ثبت گردید^(۲۴، ۲۵).

در نهایت تغییرات ضخامت باکولینگوالی ریج در حین جراحی طبق آزمون ویلکاکسون و *sign-test* مورد قضاوت قرار گرفت.

یافته‌ها:

تعداد ۱۵ عدد *Fixture* در ۸ بیمار شامل ۵ مرد و ۳ زن، در سنین 49 ± 14 مورد بررسی قرار گرفتند و تعداد ۹ عدد آن در خلف فک پایین و ۶ عدد در قدام فک بالا قرار گرفت. کیفیت استخوانی در نواحی موردنظر *D₂* و *D₃* بود.

یک نمونه سیگاری بود (کمتر از ۵ نخ در روز) و در نمونه‌ها در شروع تحقیق *Plaque control* کمتر از ۲۰٪ بود. قطر

ضخامت ریج در جهت باکولینگوال افزایش می‌یابد و بدون ایجاد حرارت و با صرفه اقتصادی استخوان Compact یا متراکم می‌گردد. و کاربرد آن در استخوان Type IV و تعداد ۱۴۳ ایمپلنت ۹۶٪ موفقیت را به همراه داشته است^(۱۲) هرچند این تکنیک در فک پایین به دلیل تراکم اولیه استخوان امکان پذیر نیست^(۱۳) بعلاوه کاربرد استئوتوم غالباً تروماتیک و تحمل آن برای بسیاری بیماران سخت می‌باشد^(۱۴). Ridge splitting نیز برای افزایش ضخامت ریج با تکنیک‌های مختلف ارائه شده که ظاهراً در فک پایین کاربرد بیشتری دارد. اما احتمال شکستگی در پلیت باکال وجود دارد^(۱۵، ۱۶).

با توجه به محدودیت‌های کاربرد استئوتوم اخیراً از کیت‌های روتاری برای افزایش ضخامت استخوان استفاده شده است. در Motor driven bone expander و split control bone expansion این روش تحت عنوان Type IV کاربرد جهت لنزال فشرده شده نه تنها در استخوان دارد بلکه در تمامی انواع استخوان هم به کار می‌رود و امکان قرارگیری ایمپلنت به صورت restorative-driven و بدون اینکه زیاد از حد لینگوالی قرار گیرد میسر شده است. لذا به منظور تعیین نتایج کوتاه مدت شاخص‌های کلینیکی و رادیوگرافی جایگذاری ایمپلنت در ریج‌های باریک متعاقب استفاده از Expander drills این تحقیق روی مراجعین در یک کلینیک خصوصی در سال ۱۳۸۷ انجام گرفت.

مواد و روش‌ها:

در این مطالعه که به صورت توصیفی انجام شد تعداد ۱۵ ایمپلنت قرار داده شد. وجود ریج باریک توسط CT کمتر از ۶ میلیمتر تأیید و بیماران پس از کسب رضایت و توجیه طرح وارد تحقیق شدند و در صورت ابتلا به دیابت کنترل نشده، بیماری‌های سیستم ایمنی، سایکولوژیک یا بیماری‌های قلبی که متخصص مربوطه مسئولیت درمان را قبول نکرده باشد، مصرف سیگار (بیش از ۵ نخ در روز)^(۲۱) و دارا بودن فیستول، چرک و آبسه در ناحیه از درمان میزان پلاک‌ایندکس بیماران به کمتر از ۲۰٪ رسانده شد^(۲۲). پس از انجام بی‌حسی موضعی با لیدوکائین حاوی آدرنالین ۲٪ و انجام برش در ناحیه کرستال و امتداد به شیار لشه دندان‌های مجاور و در صورت نیاز برش‌های عمودی آزاد کننده فلپ کنار زده شد. سایت‌های ایمپلنت مشخص شده ضخامت محل با کالیپر اندازه‌گیری شد و سپس دریل اولیه با دور ۸۰۰ دور در دقیقه به کار گرفته شد. سپس از دریل‌های Expander ساخت کارخانه

جایگذاری ایمپلنت با قطر استاندارد را در ریچهای نسبتاً باریک (با متوسط $4/14 \pm 0.87$ میلیمتر) مهیا نماید. تمامی موارد بدون مشکل خاصی دوره التیام را به پایان رسانیده و در مرحله دوم پس از قرار دادن Healing Abutment بر روی ایمپلنت‌ها، معیار موفقیت Buser dysesthesia و نیز عدم وجود وجود لقی، ترشح چرک، درد و dysesthesia درمان را 100% در نظر گرفت.^(۲۳)

جهت تعیین ثبات ایمپلنت از Mobility test توسط دستگاه پریوست استفاده گردید که در مرحله دوم جراحی و پس از قرار گرفتن Healing Abutment بر روی Fixture این امر محقق شد. میزان PTV که کاملاً قابل قبول می‌باشد.

Selcuk Basa در گزارش کلینیکی خود با استفاده از روش Split crest و قرار دادن همزمان ایمپلنت میزان PTV را به طور متوسط $3/4$ و $-3/2$ برای ایمپلنت‌های مورد استفاده بدست آورد.^(۱۶) هرچند دامنه تغییرات آنها از -7 تا $+6$ متر متفاوت بود. منفی بودن میزان PTV برای کلیه نمونه‌های تحقیق حاضر دلیل بر دستیابی به Primary stability بهتر بر اساس تکنیک مورد استفاده باشد.

به علاوه با انجام رادیوگرافی ضمن بررسی امکان وجود رادیولوسنی اطراف ایمپلنت‌ها Level استخوان کرستال در مزیال و دیستال دندان‌ها اندازه‌گیری شد. معیار اندازه‌گیری از محل اتصال ایمپلنت با استخوان تا Plat from ایمپلنت بود که میزان تغییرات استخوانی در طی دوره التیام و پس از قرارگیری ابانتمنت نیز قابل قبول بود.

مطابق با معیارهای Albrektsson و همکارانش میزان تحلیل استخوان یک سال پس از loading تا $1/5$ میلیمتر و سپس سالیانه 0.2 میلیمتر قابل قبول می‌باشد.^(۲۵) قطعاً معیارهای اندازه‌گیری شده در این تحقیق باستانی در زمان‌های بعدی که اولین مورد آن یک سال پس از loading است نیز ارائه گردد. در این تحقیق جهت نشان دادن تأثیر استفاده از دریل‌های Expansion، عرض ریج با استفاده از کالیپر و بر حسب دهم میلی متر ثبت گردید.

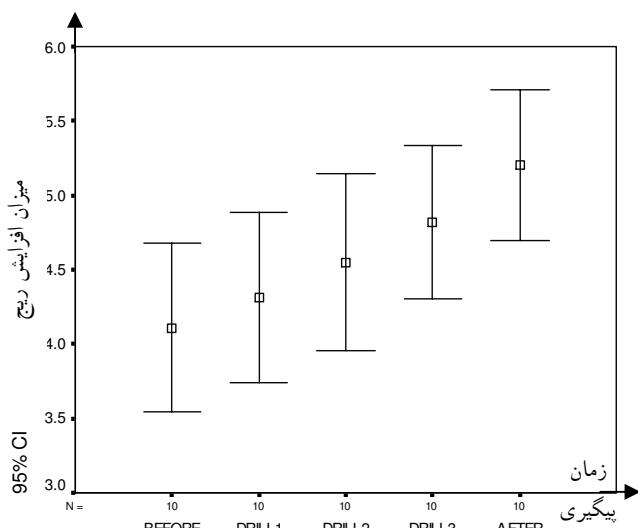
متوسط عرض ریج پس از به کارگیری دریل اول افزایش یافت. با در نظر گرفتن همین کاربرد دریل دوم در همه نمونه‌ها مورد عرض ریج افزایش یافت و در مورد دریل سوم هم در 10 مورد عرض ریج بیشتر شود که این تغییرات، در حدود 0.2 میلی متر، قابل توجه است. و در نهایت بعد از جایگذاری ایمپلنت قطر نهایی ریج بازهم افزایش یافت.

ایمپلنت‌های به کار رفته از $3/3$ تا 4 میلیمتر متغیر بود. با $3/5$ plat form (BTI)، $4/1$ from Intra (Astra) و $2/75$ Plat form (lock) کار گذاشته شد. پس از قرارگیری ایمپلنت در 4 مورد از ماده پیوندی و ممبران استفاده نشد و در 11 مورد به دلیل باز شدن زیاد از حد پلیت باکال و احتمال ایجاد Dehiscence از مواد پیوندی (استئون و غشا) استفاده گردید.

دوره التیام برای تمام موارد سپری شد، همه آنها بدون مشکل خاصی دوره‌ی التیام را به پایان رساندند و هیچ علامتی از dysesthesia، Fixture، درد، لقی و ترشح چرک و عفونت مشاهده نشد($p < 0.01$). تا زمان جمع‌آوری اطلاعات یک مورد مراجعه نداشته است با احتساب 15 مورد در پایان درمان برای 15 نمونه موفقیت 100% گزارش می‌شود($p < 0.01$). میزان تحلیل کرست استخوان برابر 0.2 ± 0.4 میلی متر گزارش شد($p < 0.1$).

میزان لقی ایمپلنت (PTV) پس از 4 ماه برابر 0.9 ± 0.5 با دامنه تغییرات -1 تا -4 بدست آمد.

به عنوان یافته جانبی تحقیق، با کاربرد Expander drills تغییرات افزایش قطر ریج بررسی شد که نمودار زیر نشان‌دهنده‌ی روند صعودی ضخامت ریج در حین جراحی است.

نمودار ۱: میزان افزایش ریج بر حسب زمان‌های پیگیری

بحث:

نتایج حاصل از این تحقیق کوتاه مدت نشان داد که کاربرد Motor-driven bone expander در ریج‌های باریک سبب افزایش ضخامت باکولینگووالی ریج شده و می‌تواند امکان

لذا با معرفی شدن دریل‌های Expander می‌توان نقاط ضعف فوق مربوط به استئوتوم را پوشش داد.

ضمن افزایش قطر و Expand کردن ریج و مترکم کردن استخوان، در هیچ شرایطی چکش به کار نمی‌رود. راحتی کامل بیمار و امکان کاربرد در استخوان‌های با کیفیت II و III نیز فراهم است. برخلاف استئوتوم که دارای سطح صاف است چون Expander drills دارای سطح پیچی است در محل استئوتومی (در سایت ایمپلنت) Tap یا رزوه ایجاد می‌گردد که قرارگیری ایمپلنت را ساده تر کرده و Primary stability را افزایش می‌دهد.^(۱۴)

به علاوه بر خلاف تکنیک سنتی که Expansion به خرج پلیت باکال صورت می‌گیرد^(۱۵)، این روش کنترل شده بوده، امکان دریل کردن در داخل استخوان کورتیکال نیز وجود دارد و در مورد ریج‌های آتروفیه نیز امکان استفاده خواهد داشت.^(۱۶)

نتیجه گیری:

بطورکلی با توجه به محدودیت‌زمانی و تعداد Case با اندازه‌گیری معیارهای موفقیت در این دوره می‌توان این طور نتیجه گرفت که کاربرد Expander drills در ریج‌های باریک جایگزین بسیار مناسبی برای روش استئوتوم بوده و ضمن کارایی در انواع مختلف ریج، موفقیت کلینیکی و رادیوگرافی را به همراه دارد و با توجه به قدرت کنترل زیاد، برای افزایش قطر باکولینگوالی ریج خصوصاً در مورد ریج‌های آتروفیه و نیز بررسی نتایج طولانی مدت آن را توضیه می‌نماید.

هنگام کاربرد Expander drills بایستی به مواردی توجه نمود از جمله قطر بدن که از دریل ۱ (۲ میلی متر)، تا دریل ۴ ۳/۸ (۳ میلیمتر) متفاوت می‌باشد، میزان قطر هر کدام از دریل‌ها و به تبع آن قطر موردنظر ریج با کاربرد حداقل طول آنها به دست می‌آید. نکته دوم کاربرد ایمپلنت است، اگر ایمپلنت Self tap باشد امکان استفاده از خصوصیات Self tap ایمپلنت وجود دارد. حال آنکه چنانچه خاصیت Self tapping آن کم باشد، باید سعی نمود قطر استئوتومی و Expansion نزدیک به قطر Fixture باشد.

Summers اولین بار کاربرد استئوتوم در فک بالا با قرار دادن ۱۴۳ ایمپلنت در استخوان Type IV می‌کند. چون نوع استخوان نرم و دید محدود است با دریل کردن امکان برداشت استخوان بالا می‌رود، لذا به وسیله استئوتوم ضمن فشردن استخوان به طرفین سبب تراکم بیشتر استخوان می‌گردد. پس نه تنها حرارت افزایش نمی‌یابد، بلکه کیفیت استخوان مجاور هم ارتقاء پیدا می‌کند.^(۱۷)

استفاده از استئوتوم که توسط Summers ارائه گردید Ridge Expansion Osteotomy نامیده می‌شود که در استخوان‌های با کیفیت پایین توجیه می‌گردد.^(۱۸) هرچند کاربرد استئوتوم دارای مزایایی است از جمله Expand نمودن ریج به صورت تدریجی و احتمال کمتر شکستگی پلیت باکال^(۱۹) نسبت به استفاده از چیزی وجود دارد. اما کاربرد استئوتوم دارای محدودیت‌هایی نیز می‌باشد از جمله کاربرد مشکل در نواحی خلفی فک بالا، تروماتیک بودن آن، ناراحتی بیمار به دلیل کاربرد چکش، عدم امکان استفاده در فک پایین به دلیل انعطاف کم استخوان^(۲۰) و نیز گزارشاتی مبنی بر ایجاد Labyrinthine و Vertigo^(۲۱) concussion^(۲۲).

References:

1. Siddiqui AA, Sosovicka M. Lateral bone condensing and Expansion for placement of endosseous dental implants: a new technique. J oral implantol 2006; 32(2): 87-94.
2. Scipioni A, Bruschi GB, Calesini G. The Edentulous Ridge Expansion Technique: A Five-year study. Int J periodont Rest Dent 1994; 14: 451-459.
3. Misch C.E. Contemporary implant dentistry. 3rd edition; 2008, Chap: 10.
4. Suh J-J, Shelemay A, Choi S-H, Chai J-K. Alveolar Ridge splitting: A New Microsaw Technique. Int J Periodontics Restorative Dent 2005; 25: 165-171.
5. Vigolo P, Givani A. Clinical evaluation of single-tooth mini-implant restorations: A five-year retrospective study. J prosthodont Dent 2000; 84: 50-4.
6. Simion M, Misitano U, Gionso L, Salvato A. Treatment of dehiscences and Fenestrations around dental implants using resorbable and nonresorbable membranes associated with bone autografts: A comparative clinical study. Int J oral Maxillofac Implants 1997; 12: 159-167.
7. Elian N, Jalbout Z, Ehrlich B, et al. A Two- Stage Full – arch Ridge Expansion Technique: Riview of the Literature and Clinical Guide Lines. Implant Dent. 2008; 17(1). 16-23.
8. Lai Y-L, Chou I.Ch, Liaw Y-Ch, Chen H-L, Lin Y-Ch, Lee Sh-Y. Triple Immediate Therapy (ridge expansion, soft tissue augmentation, and provisional restoration) of maxillary Anterior singl implant. J periodontal 2007; 78: 1348-1353.
9. Buser D, Dula K, Hess D, Hirt Hp, Belser UC. Localized ridge augmentation with autografts and barrier membranes. Periodontol 2000 1999; 19: 151-163.
10. Pikos MA. Block autografts for localized ridge augmentation: Part I. The posterior Maxilla. Implant Dent 1999; 8: 279-285.
11. Jensen OT. Guided bone graft augmentation. In: Buser D, Dahlin C, Schenk RK, eds. Guided Bone Regeneration in Implant Dentistry. 1st ed. Chicago, III: Quintessence publ Colorado Inc; 1994: 234-264.
12. Summers RB. A New Concept in Maxillary Implant Surgery: the osteotome Technique. Compend Contin Educ Dent, Vol. XV, No2: 152-160.
13. Abdelwassie HM., Babbush ChA., Duarte F. Ridge Splitting and implant Techniques for the Anterior Maxilla. Dental implantology update. April 2003; 14(4): 25-32.
14. Lee EA, Anitua E. Atraumatic Ridge Expansion and Implant site preparation with motorized bone expanders. pract proced Aesthet Dent 2006; 18(1): 17-22.

15. Enislidis G, Wittwer G, Ewers R. Preliminary report on a staged ridge splitting technique for implant placement in the mandible: a technical note. *Int J Oral Maxillofac Implants*. 2006 May-Jun; 21 (3): 445-9.
16. Basa S, Varol A, Turker N. Alternative Bone Expansion Technique for Immediate Placement of Implants in the edentulous posterior mandibular Ridge: A clinical Report. *Int J Oral Maxillofac Implants* 2004; 19:554-558.
17. Cruz M, Reis CC, Mattos FF. Implant induced Expansion of atrophic ridges for the placement of implants. *J Prosthet Dent*. 2001 Apr; 85 (4): 377-81.
18. Strietzel FP, Nowak M, Küchler I, Friedmann A. Peri-implant alveolar bone loss with respect to bone quality after use of the osteotome technique: results of a retrospective study. *Clin Oral Implants Res*. 2002 Oct; 13 (5): 508-13.
19. Park J-B. Ridge Expansion with Acellular Dermal Matrix and Deproteinized Bovine Bone: A Case Report. *Implant Dent*. 2007; 16: 246-251.
20. Simon M, Baldoni M, Zaffe D. Jawbone enlargement using immediate implant placement associated with a split-crest technique and guided tissue regeneration. *Int J Periodontics Restorative Dent* 1992; 12: 462-473.
21. Ferrigno N, Laureti M. Surgical advantages with ITI TE implants placement in conjunction with split crest technique. 18-month results of an ongoing prospective study. *Clin Oral Implants Res*. 2005 Apr; 16(2): 147-55.
22. Oleary TJ, Drake R.B, Naylor JE. The plaque control record. *J periodontol*; 1972 43: 38.
23. Buser D, weber Hp, Lang NP. Tissue integration of non submerged implants: 1-year results. *Clin Oral Imp Research*. 1990; 1: 33-40.
24. Teerlinck J, Quirynen M, Darius MS. Periotests, an objective clinical diagnosis of bone apposition towards implants. *Int J oral Maxillofac Implants*. 1991; 6: 55-61.
25. Chiapasco M, Ferrini F, Casentini P, Accardi S, Zaniboni M. Dental implants placed in expanded narrow edentulous ridges with the extension crest device. A 1-3 year multicenter follow-up study. *Clin Oral Implants Res*. 2006 Jun; 17(3): 265-72.
26. Silverstein LH, Kurtzman GM, Moskowitz E, Kurtzman D, Hahn J. Aesthetic enhancement of anterior dental implants with the use of tapered osteotomes and soft tissue manipulation. *J Oral Implantol* 1999; 25: 18-22.
27. Penarrocha M, Perez H, Garcia A, Guarinos J. Benign paroxysmal positional vertigo as a complication of osteotome expansion of the maxillary alveolar ridge. *J Oral maxillofac Surg* 2001; 59(1): 106-107.
28. Flanagan D. Labyrinthine Concussion and positional vertigo after osteotome site preparation. *Implant Dent* 2004; 13(2): 129-132.